

STORTINGET

Innst. 203 S

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra næringskomiteen

Dokument 8:87 S (2021–2022)

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Marie Sneve Martinussen om tilleggsforhandlinger for jordbruket

---

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta i bruk § 2-4 i hovedavtalen for jordbruket og umiddelbart sette i gang tilleggsforhandlinger til jordbruksoppgjøret.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Karianne B. Bråthen, Per Vidar Kjølmoen, Sverre Myrli og Solveig Vitanza, fra Høyre, Olve Grotle, Linda Hofstad Helleland og Lene Westgaard-Halle, fra Senterpartiet, Hans Gunnar Holand, Jenny Klinge og Per Olav Tyldum, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad og Terje Hansen, fra Sosialistisk Venstreparti, fung. leder Torgeir Knag Fylkesnes, fra Rødt, Geir Jørgensen, fra Venstre, Alfred Jens Bjørlo, og fra Miljøpartiet De Grønne,

Rasmus Hansson, viser til Dokument 8:87 S (2021–2022) om tilleggsforhandlinger for jordbruket. Komiteen deler forslagsstillernes bekymring for norske bønders økonomiske situasjon som følge av ekstraordinære priser på strøm og en rekke innsatsfaktorer i landbruket. Komiteen viser til brev datert 9. januar 2022 fra Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norsk Bondelag til landbruks- og matminister Sandra Borch, der organisasjonene anmoder statsråden om et møte for å drøfte løsninger for å avhjelpe den krevende økonomiske situasjonen for norske bønder, og tiltak for å gi forutsigbarhet for bøndene slik at matproduksjonen sikres i år og framover.

Komiteen viser for øvrig til brev datert 18. februar 2022 (vedlagt innstillingen) fra statsråd Sandra Borch til næringskomiteen, der det framgår at statsråden ikke vil ta initiativ til tilleggsforhandlinger med jordbruket nå.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne, ser at situasjonen for jordbruket er krevende, og at mange bønder står i en usikker tid. Flertallet viser til at norsk matproduksjon er viktig, og at Norge må utnytte sine ressurser best mulig for å sikre god og sikker mat til egen befolkning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil understreke at regjeringen har en ambisiøs plan, som ser situasjonen i jordbruket og igjen har et klart mål for framtidens matproduksjon i Norge. Hurdalsplattformen slår fast at inntektsgapet mellom jordbruket og andre grupper skal tettes, og at det skal legges fram en tidfestet plan for det-

te arbeidet. Hurdalsplattformen setter også et mål for selvforsyningen for norske jordbruksmatvarer, korrigert for import av førråvarer, på 50 pst.

Disse medlemmer viser til Prop. 51 S (2021–2022), der det var satt av 200 mill. kroner i økte investeringsmidler til jordbruket. Regjeringen lyktes også med å fullføre de viktige tilleggsforhandlingene med jordbruket, der enigheten landet på økte midler på 754 mill. kroner som kompensasjon for en ekstraordinær prisøkning på gjødsel og bygningsmateriale. Dette ble utbetalt sammen med produksjonstilskuddet i februar 2022.

Disse medlemmer viser også til at regjeringen har tatt grep for å sørge for hjelp til de bøndene som opplever ekstraordinært høye strømpriser. Pakken som ble vedtatt, har en ramme på 500 mill. kroner. Utbetalinger under ordningen er allerede foretatt.

Disse medlemmer viser til svarbrevet fra landbruks- og matminister Sandra Borch av 18. februar 2022. Statsråden viser til flertallsmerknaden i Innst. 148 S (2021–2022) der det heter at

«på bakgrunn av den anstrengte økonomiske situasjonen i jordbruket ser flertallet det som viktig at det arbeides med å finne en løsning for å kunne foreta ekstraordinære utbetalinger raskest mulig i 2022».

Dette vil regjeringen følge opp. I svarbrevet vises det også til at det i forbindelse med tilleggsforhandlingene ble enighet om følgende:

«Partene vil vurdere særskilt hvor stor kostnadsveksten ble for gjødsel, bygningsmaterialer og elektrisk kraft i 2021/2022 og håndtere dette som en del av helheten, både på inntekts- og kostnadssiden, med utgangspunkt i et nytt fullstendig grunnlagsmateriale til forhandlingene i 2022.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets representantforslag, Dokument 8:132 S (2021–2022), om å styrke matsikkerheten i Norge gjennom økt matkornproduksjon som følge av krigen i Ukraina, som nå er til behandling i næringskomiteen. Disse medlemmer påpeker at dette er et konkret forslag for å stimulere til økt matkornproduksjon i Norge, herunder økning i kornpris til bøndene og kompensasjon for økte gjødsel- og energipriser.

Disse medlemmer viser for øvrig til at Fremskrittspartiet tidligere har fremmet representantforslag om en strømstøtteordning, Dokument 8:65 S (2021–2022), der det ble fremmet forslag om å innføre en makspris for strøm på 0,50 kroner per kWh ekskl. mva. for alle, både husholdninger og næringsliv. Dette ville gitt landbruket en bedre kompensasjon enn dagens strømstøtteordning for landbruket.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til at mat-

korn, og spesielt mathvete, er mer gjødselkrevende enn førkorn. De økonomiske marginene i kornproduksjon er små selv når prisene på strøm og mineralgjødsel er på et mer normalt nivå. Dagens priser kan gjøre at norske bønder kan velge å dyrke noe annet enn matkorn, som er den suverent viktigste jordbruksvaren for å holde den norske selvforsyningsgraden så høy som mulig. For hvert kilo matkorn Norge ikke produserer selv, må mer handles utenfra, noe som særlig i år vil drive globale kornpriser ytterligere opp. Høye matvarepriser vil ramme fattige land hardt, og kan utløse hungersnød og konflikter.

Disse medlemmer har imidlertid merket seg at det ikke er noe omforent ønske fra organisasjonene i jordbruket om en ny runde med tilleggsforhandlinger så tett opp til det ordinære jordbruksoppgjøret. Disse medlemmer merker seg videre at landbruks- og matministeren i sitt brev til komiteen opplyser at statsråden vil prioritere de ordinære jordbruksforhandlingene for å finne løsninger for den ekstraordinære kostnadsøkningen på innsatsfaktorer i landbruket, i tillegg til de tiltakene som er satt inn med bred støtte i Stortinget i form av tilleggsforhandlinger høsten 2021, ekstraordinær strømstøtte på nyåret i 2022 og ekstraordinære utbetalinger tidlig på året.

Komiteens medlemmer fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne mener likevel at krigsutbruddet i Ukraina har skapt en helt ny situasjon, der det av beredskapsmessige årsaker er nødvendig med en kraftig økning av norsk matkornproduksjon. Dette krever raske avklaringer om lønnsomheten i økt produksjon av matkorn, som ikke kan vente til de ordinære jordbruksforhandlingene.

Disse medlemmer merker seg at de muntlige signalene fra regjeringen om lønnsomhet i matkornproduksjon ikke blir oppfattet som sikre og forpliktende nok for mange kornbønder, som om kort tid må gjøre et valg om hva slags kornproduksjon de skal legge til rette for i vekståret 2022.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen raskest mulig legge fram en sak for Stortinget som gir norske kornbønder nødvendige avklaringer om lønnsomhet i matkornproduksjon før såkornet går i jorda.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener i utgangspunktet at den ekstraordinære kostnadsveksten i jordbruket og kompensasjon for dette burde vært gjenstand for tilleggsforhandlinger rundt årsskiftet, ut over det som ble avtalt i tilleggsforhandlingene høsten 2021. Dette medlem viser til at dette medlem tok til orde for tilleggsforhandlinger tidlig i januar 2022. En tilleggsforhandling om kompen-

sasjon for kostnadsvekst ved årsskiftet ville gitt helhetlig og oversiktlig håndtering av situasjonen, og kunne blitt utbetalt sammen med tilskuddene i februar 2022, og dermed gitt bonden nødvendig forutsigbarhet før vekstsesongen og videre håp for fremtiden. Dette medlem mener imidlertid at tiden dessverre har rent ut for nye tilleggsforhandlinger før de ordinære forhandlingene for neste periode. Dette medlem viser videre til regjeringspartienes og Sosialistisk Venstrepartis merknader i Innst. 148 S (2021–2022), hvor det understrekes at kostnadskompensasjon skal vies særlig oppmerksomhet i forhandlingene, med utbetaling raskt i 2022, og at tetting av inntektsgapet og økt selvforsyning skal være førende prinsipper for utforming av statens forhandlingsgrunnlag. Dette medlem mener dette må bety full kostnadskompensasjon og en solid avtale for neste periode.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne mener i utgangspunktet at det hadde vært riktig å iverksette tilleggsforhandlinger med jordbruket, slik Norges Bonde- og Småbrukarlag krevde i januar 2022. Imidlertid har det gått mer enn to måneder siden dette kravet ble fremmet. Dette medlem anser det som for sent å starte tilleggsforhandlinger nå, og mener den ekstraordinære kostnadsveksten i landbruket må kompenseres på andre måter.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen raskest mulig legge fram en sak for Stortinget som gir norske kornbønder nødvendige avklaringer om lønnsomhet i matkornproduksjon før såkornet går i jorda.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Framskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:87 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Marie Sneve Martinussen om tilleggsforhandlinger for jordbruket – vedtas ikke.

Oslo, i næringskomiteen, den 17. mars 2022

Torgeir Knag Fylkesnes

fung. leder

Rasmus Hansson

ordfører

**DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT**

Statsråden

Næringskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref
HM/IHL

Vår ref
22/327-

Dato
18. februar 2022

Dokument 8:87 S (2021-2022) om tilleggsforhandlinger for jordbruket

Jeg viser til Næringskomiteens oversending av 11. februar 2022 fra stortingsrepresentantene Geir Jørgensen og Marie Sneve Martinussen. I forslaget anmodes det om at regjeringen skal ta i bruk §2-4 i hovedavtalen for jordbruket og umiddelbart sette i gang tilleggsforhandlinger til jordbruksoppgjøret.

Representantene viser til at norske bønder står i en ekstremt presset situasjon som følge av rekordhøye strømpriser og gjødselpriser. Det vises til at man ser starten av en likviditetskrise i landbruket, og at mange bønder vil gå konkurs eller legge ned driften dersom kostnadsøkningen ikke kompenseres.

Det vises videre til at landbruks- og matministeren i møte med Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag 11. januar 2022 varslet at det vil bli forhandlet om en ekstraordinær utbetaling for å kompensere for kostnadsveksten i landbruket i forbindelse med årets ordinære jordbruksforhandlinger. Representantene Jørgensen og Martinussen påpeker at det er et godt signal at man ønsker å bidra til å dekke opp for tapet bøndene får på grunn av økte kostnader, men de er likevel bekymret for at denne ekstraordinære utbetalingen vil komme for seint til å sikre gårdbrukeres likviditet.

Representantene viser til at Norges Bondelag har avvist Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt forslag om tilleggsforhandlinger. Norges Bondelag ønsker i stedet å forhandle med regjeringen om kompensasjon for enkelte innsatsfaktorer – som gjødsel. Forslagsstillerne mener det ikke er en god løsning at det forhandles om kompensasjon for en enkelt innsatsfaktor om gangen, og er bekymret for at det trekker ut i tid før kompensasjon kommer på plass. I tillegg mener Jørgensen og Martinussen at begge jordbrukets organisasjoner skal være representert i forhandlinger om kostnadskompensasjon.

Avslutningsvis skriver forslagsstillerne at spørsmålet om kompensasjon for økte kostnader må være avklart før man setter i gang de ordinære jordbruksforhandlingene, slik at årets ordinære forhandlinger kan handle om hvordan man kan dekke inntektsgapet mellom bønder og resten av samfunnet.

Landbruks- og matdepartementets vurdering av representantenes forslag

Jeg vil vise til at det høsten 2021 ble gjennomført tilleggsforhandlinger med jordbruket, som følge av den ekstraordinære kostnadsøkningen på bygningsmaterialer og gjødsel. Staten og jordbrukets organisasjoner ble enige om en tilleggsbevilgning på 754 mill. kroner. Disse midlene ble utbetalt 16. februar, sammen med produksjonstilskuddene i jordbruket. I tillegg har regjeringen bevilget en økning på 200 mill. kroner i investeringsstøtte til små og mellomstore melkebruk. For å svare ut den akutte situasjonen med ekstraordinært høye strømpriser, har regjeringen etablert en midlertidig strømstøttestruktur til jordbruks- og veksthusnæringen. Ordningen er på usikkert grunnlag anslått å ha et bevilgningsbehov på 500 mill. kroner. Totalt innebærer ekstraordinære tiltak etter regjeringsskiftet økt bevilgning til jordbruket på om lag 1,5 mrd. kroner.

Det er viktig å huske at bønder er selvstendige næringsdrivende som til enhver tid må tilpasse seg rammebetingelser både på inntektssiden og kostnadssiden. Om lag to tredeler av jordbrukets inntekter er markedsinntekter. Forslaget fra representantene Jørgensen og Martinussen fokuserer utelukkende på enkelte kostnadsposter. De omtaler også starten på en likviditetskrise, uten at det legges fram dokumentasjon på dette. Jeg vil da minne om at det den 16. februar ble utbetalt 11 500 mill. kroner i tilskudd til norske bønder. Det er lagt til rette for prisøkninger på kjøtt som kan gi betydelige merinntekter for næringen, og Tine varslet 16. februar en etterbetaling for melkeleveranser i 2021 på i størrelsesorden 1,4 mrd. kroner. I snitt innebærer Tines etterbetaling alene en utbetaling på i overkant av 200 000 kroner per melkebonde.

Jeg vil også vise til flertallsmerknad fra Innst. 148 S (2021–2022) om midlertidig stønad til jordbruk- og veksthusnæringen som følge av ekstraordinære strømutfgifter, der det heter at: *«(...) På bakgrunn av den anstrengte økonomiske situasjonen i jordbruket ser flertallet det som viktig at det arbeides med å finne en løsning for å kunne foretak ekstraordinære utbetalinger raskest mulig i 2022.»* Jeg vil følge opp denne merknaden.

Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag ba i brev 28. januar om et møte om den ekstraordinære kostnadsøkningen på gjødsel, for å finne en løsning som avdemper risikoen for redusert gjødselbruk og dermed redusert produksjon denne sesongen. Tall fra gjødselforhandlere antyder at 2/3 av gjødselen til inneværende sesong allerede er kjøpt, noe som er høyere enn i et normalår. Jeg hadde møte med Norges Bondelag og Norsk Bonde- og småbrukarlag om saken 16. februar. Jeg er opptatt av at vi skal ha oppdatert og relevant kunnskap om situasjonen og vil invitere sentrale aktører, som blant annet Yara, Felleskjøpet, Strand Unikorn og Norsk Landbruksrådgivning, til møter for å få et best mulig kunnskapsgrunnlag om den totale situasjonen.

Budsjettnemnda for jordbruket, som er et utvalg sammensatt av partene i jordbruksoppgjøret og nøytrale representanter, arbeider nå med å utarbeide det tekniske grunnlagsmaterialet for årets forhandlinger. Materialet vil bli lagt fram i april. Grunnlagsmaterialet viser tall for registrerte inntekter og kostnader, samt prognoser for inntekter og kostnader for inneværende år (2022). Videre legger partene til grunn anslag for endringer i inntekter og kostnader for året det forhandles for (2023). Hvor stor inntektsøkning jordbruksoppgjøret kan legge til rette for er et uttrykk for inntektsmuligheter etter at kostnader er trukket ifra. Det er derfor vanskelig å se argumenter for hvorfor en bør skille dekning av kostnader fra forhandlinger om å tette inntektsgapet, siden begge deler forutsetter bruk av det samme fullstendige grunnlagsmaterialet.

Jeg vil videre vise til protokollen jordbruksorganisasjonene og staten skrev under i tilleggsforhandlingene den 28. oktober: *«Partene vil vurdere særskilt hvor stor kostnadsveksten ble for gjødsel, bygningsmaterialer og elektrisk kraft i 2021/2022 og håndtere dette som en del av helheten, både på inntekts- og kostnadssiden, med utgangspunkt i et nytt fullstendig grunnlagsmateriale til forhandlingene i 2022.»*

På bakgrunn av dette vil jeg prioritere arbeidet med de ordinære jordbruksforhandlingene i mai, og vil derfor ikke ta noe initiativ til tilleggsforhandlinger med jordbruket nå.

Med hilsen

Sandra Borch

